BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 16 MAYIS 1989 SAYI: 330

Asya'nın Değil, Faşizmin Zihniyeti

1 Mayıs'ta polisin yürüyüş koluna saldırması, ateş açması ve adam öldürmesi üzerine basının, kamuoyunun polise, amirlerine ve Özal hükümetine karşı gösterdiği tepkiler karşısında Özal başta olmak üzere hükümetin ve ANAP yöneticilerinin yaptıkları açıklamalar Özal ve ANAP'ın ve temsil ettikleri rejimin tıynetini ve kimliğini bir kez daha en açık biçimde ortaya koyuyordu.

Turgut Özal, 1 Mayıs'tan sonraki bir-iki gün bu konuda hiç konuşmadı. Ağzını açtığı zaman da polise karşı tutum takındığı için basını ve gazetecileri suçladı. Ankara'da ve İstanbul'da gazeteciler yürüyüş yaptılar, arkadaşlarının polis tarafından dövülmesini, Özal'ın da basına çatmasını protesto ettiler. Ankaralı gazetecilerin başbakanlığa yürümeleriyle ilgili olarak Özal yaptığı açıklamada "polis başka ülkelerde de adam dövüyor, televizyonda gördük, Güney Kore'de de dövüyordu. Benim Fransa gezim sırasında protesto gösterisi yapanları Fransız polisi bi güzel dövdü, gözlerimle gördüm" diyecekti.

Aynı gün, ANAP Genel Başkan yardımcısı Galip Erdemir ise 1 Mayıs'ta polisin adam öldürmesini "Fatih Sultan Mehmet de 'Nizam-ı âlem için kardeş katli vaciptir' demişti" diyerek savunacaktı.

ANAP şefleri için polisin adam dövmesi, halka ateş açması, insan öldürmesi sadece mübah değil, aynı zamanda gerekli idi. Kanıtları ise Fransız polisinin de "bi güzel adam dövmesiydi", Fatih'in 28 kardeşini boğdurmasıydı.

Özal ve şürekâsının bu görüşleri, idam cezaları için "Ne yani, onları asmayacağız da, hapishanede besleyecek miyiz?" diye fetva vermiş olan K. Evren'in zihniyetiyle tıpatıp uyum içindedir. Birisi faşist rejimin önce başbakan yardımcısı, sonra başbakanı olmuştur, ötekisi faşist darbenin kumandanı, konsey başkanı ve Çankaya şagilidir.

Bütün bunları, bir Batılı —daha doğrusu Batıcı— aydın tavrı ile "doğu despotizmi" ya da "Asya geleneği" diye izah etme kolaycılığı belki birilerini ikna edebilir. Ama 20. yüzyıl sonu Türkiyesini böyle birtakım klişelerle izah etmek mümkün değildir.

Örneğin Latin Amerika'da yakın yıllara kadar gelip gelip giden —bazı ülkelerde hâlâ süren— kronikleşmiş askeri rejimler ve despotik devletler de Asya despotizminin mi kalıntılarıydılar? Ya da Asya'nın ikinci en büyük ülkesi ve Asya toplumlarının en eski toplumlarından birisi Hindistan'daki bir hayli gelişkin demokrasiyi hangi Asyai gelenekle izah edebiliriz? O Hindistan ki, Hitler'in ari ırkçılığını ve nazi dehşetini bile gamalı haç işaretine varıncaya kadar kendisine köken edindiği bir toplumdan gelmektedir. Ama sömürgecileri kovduktan sonra, bugüne gelinceye değin Hindistan geniş bir demokrasi içinde yaşamıştır, üstelik de bağlantısız ülkeler topluluğu içinde en saygın devletlerden birisidir.

Demek ki, Evren-Özal zihniyeti Asya geleneğiyle açıklanamaz. Böyle bir açıklama, ister istemez devlet despotizmine tarihten gelme bir nesnellik yakıştırılması anlamına gelir. Bu ise, analiz yapayım derken, despotizme mazeret bulmaya dönüşür.

Şu anda sözcülüğünü Evren-Özal beraberliğinde bulan anlayış, 1980'ler Türkiyesinde faşizmin ve polis devletinin zihniyetidir. Faşizmin bulunmadığı koşullardaki Mustafa Kemal'in despotik burjuva diktatörlüğü, yerli tekelci sermayenin vardığı bugünkü güçlülük derecesi aşamasında ve Amerikan emperyalizminin global stratejisinde faşist ve askeri diktatörlüklerin zihniyetidir, meşrebidir, uygulamasıdır. Motifleri ise azılı anti-komünizmdir, halk düşmanlığıdır, demokrasi düşmanlığıdır, temel insan hakları düşmanlığıdır ve dolayısıyla insanlık düşmanlığıdır. (Nitekim Evren-Özal'ın İstanbul polis müdürünün, 1 Mayıs'ta polisin şiddet kullanmasına ve kan dökmesine karşı gösterilen tepkilere verdiği yanıt, "Kızıl bayrakları meydanlara çıkarttırmadık" diye övünme olmuştur.)

Öyle bir rejim ve devlet düşününüz ki, devletin ta tepesinde oturan kişi, adam asmakla övünecek, onun yamağı —başbakan koltuğundaki emir subayı— "polis bi güzel adam dövdü" diye yürek sevindirecek, bu şahsın başkanı bulunduğu partideki yardımcısı "Fatih düzen için kardeşlerini öldürtmüştü" diye polisin cinayetini aklayacak, onların hepsinin emri altındaki polis şefi de "oh ya, kızıl bayrakları dolaştırtmadık ya" gibilerinden cinayetiyle, copuyla, kemik kıran İsrail sopasıyla övünecek.

Bütün bunlara rağmen Türkiye önemli bir değişim geçirmektedir. Bu değişim toplumsal demokratikleşme yönündedir. Bu süreç daha şimdiden siyasal demokratikleşmeye toplumun —işçi yığınların-

(Devamı 11. sayfada)

Halk Hareketi Yükselirken

Ülkemiz tarihinin en önemli işçi hareketlerini yaşıyoruz. İşçilerin hak arama mücadelesi grevlerle, gösteri yürüyüşleriyle, topluca viziteye çıkmalarla, iş yavaşlatma vb. değişik eylem biçimleriyle genişliyor, yaygınlaşıyor. Haftalardır gazetelerin ön sayfalarında bir gün öncesinin en önemli işçi direnişlerinden haberler, fotoğraflar yer alıyor. İşçi eylemlerini yakından izleyen gazetelerin ise daha az önemli gördükleri işçi hareketleri için iç sayfada açtıkları —haber alınan bir gün önceki eylemleri kısa kısa veren— köşe ise daimi bir sütun haline geldi.

Gerçekte, işçi hareketinin bu denli yükselmesi ve yüzbinleri sarması şaşılacak bir olay değil. Son yıllarda işçi yığınlarındaki hareketlenme grevlerle, kısmi direnişlerle kendisini gösteriyordu. Örneğin bir yıl önce şu sıralarda grevde bulunan işçi sayısı 12 Eylül 1980 öncesindeki aylarda greve giden işçi sayısına ulaşmıştı. 12 Eylül rejimiyle yok derecesine indirilecek denli kısıtlanan grev hakkına rağmen yaygınlaşan geçen yılki grevler bugünkü eylem dalgasının habercisiydi. Şimdi ise bir yandan grevler sürerken —ve yüzbinlerce işçi greve hazırlanırken— grev halinde olmayan pek çok işletmenin işçileri de direnişe geçmişlerdir, sokağa çıkmışlardır.

YIKILAN YASAK

Böylece işçi sınıfı Kenan Evren'in ve Turgut Özal'ın grev yasaklarını havi iş kanunlarını yırtıp atmıştır. 12 Eylül generalleri diğer pek çok gerici, anti-demokratik yasa gibi iş yasasını ve sendikalar yasasını çıkarırlarken bu yasaklarıyla Türkiye'yi dikensiz gül bahçesine çevirmek, IMF'ye ve yerli tekelcilere grevsiz, toplu sözleşmesiz, eylemsiz, direnişsiz... demokrasisiz bir cenneti altın tepsi içinde sunmayı düşlüyorlardı. Generallerin akıldaneleri Amerikalı uzmanlar, CIA eğitimli "Üçüncü Dünya ve Latin Amerika mütehassısları", ya da onların Turgut Özal, Aydın Yalçın vb. yerli temsilcileri —somutta ABD ve yerli tekelci sermaye— işçilerin de, halkın da yasaklarla, emirnamelerle susta durdurulacağını sanıyorlardı.

Nitekim, 12 Eylül darbesinin asıl nedeni de buydu. Anarşi-terör ise gene aynı mihraklar tarafından kışkırtılan bir mizansendi, yani bahaneydi. 12 Eylül 1980 sabahı grev çadırlarının dipçiklerle sökülmesi, sendikal faaliyetin tatil edilmesi, DİSK yöneticilerinin içeri alınmaları, diğer tüm demokratik hakların fiilen yokedilmesi IMF'nin dayattığı, T. Özal'ın formülleştirdiği, başbakan Demirel'in onayladığı, "istikrar tedbirleri" diye televizyona çıkıp, pür hiddet, pür şiddet uzun uzun savunduğu ünlü 24 Ocak kararlarını anayasasız, parlamentosuz, partisiz, muhalefetsiz, sandikasız, derneksiz uygulama rahatlığına ulaşmaktan, solu da, diğer demokratik güçleri de, kitlelerin mesleki örgütlerini de, kısacası kendilerine karşıt burjuva muhalefet dahil, tüm sosyal muhalefeti ezme amacından başka bir şey değildi.

Kenan Evren'in, Turgut Özal'ın ve benzerlerinin yasaklar rejimi altında yasaklara karşı en ciddi başkaldırı işçi sınıfından geldi. Daha bir-iki yıl öncesine kadar icazetli Türk-İş yönetimine bile kolay kolay miting izni verilmezken, verildiği durumlarda da alanda her altı kişiden birisi üniformalı polisken, Türk-İş merkez yönetimi çoğu kez mitinglerden bile korkup, "miting yapacağım, miting yapacağım" diye diye sonunda miting kararlarını sendikacıların bir grup işçiyle yediği iftar yemeklerine dönüştürürken, bugün işçi kitlesi, Türk-İş'lisiyle, Hak-İş'lisiyle, konfederasyonsuz sendikalısıyla, hepten sendikasızıyla yüz binler halinde sokaktadır. Ne vilayetten izin almayı düşünmektedir, ne de T. Özal'ın ücret artışı vaatlerini dinlemektedir.

Sınıf mücadelesi yasalarının hükmünün Kenan Evren'in de, faşizmin de yasalarının ve yasaklarının üzerinde bulunduğunu yıllardır söylüyoruz. 12 Eylül rejimi ve yasakları karşısında yığınlar geri çekilmişlerdi, şimdi yürüyen işçiler karşısında rejim ve onun devleti geri çekilmektedir.

ORTAK SİYASAL PAYDA

Gelişmekte olan işçi eylemlerinin doğrudan bir siyasal niteliği yoktur. Ne var ki, hak arama mücadelesinin gerek özel sektörde, gerekse kamu sektöründe işverene karşı doğrudan niteliği yanında, tüm sektörlerden işçilerin Özal hükümetini doğrudan hedef aldıkları açıktır. Bu ise şimdiki hareketin siyasal yönünü içermektedir. Fakat yürüyen işçi kitlelerinin en fazla benimsedikleri ve tekrarladıkları sloganların başında "İşçiler Elele, Genel Greve" sloganının yer alması, genel grevin de hedefler arasında bulunduğunu göstermektedir. Hangi amaçla olursa olsun, genel grev ise, bilindiği gibi, siyasal nitelikli bir eylemdir. (Nitekim bu sözün işçi sınıfı literatüründeki tam adı siyasi genel grevdir.)

Şu halde, işçi eylemlerinin en kesin politik ortak paydası onun mevcut hükümete karşı olmasıdır. Ne var ki, yürüyüşlerde "Özal istifa" sloganı tekrarlanırken eylemlerin politik yönünün sadece anti-Özal ya da anti-ANAP olduğunu düşünmemek gerekir. Özal hükümetinin temsil ettiği tüm politik kurumlar —somutta 12 Eylül rejimi— eylemlerin hedef aldığı politik faktördür. Her ne kadar eylemlerde birçok genç işçi son derece aktif bir biçimde ön saflarda yer alıyorsa da, eylemdeki işçilerin önemli bir bölümü 12 Eylül askeri darbesinin işçilere ve işçi haklarına neler yaptığını unutmamıştır. Bugün işçilerin acıları eski yıllara nazaran kat kat şiddetlenmişse, bunda asıl rolü 12 Eylül darbesinin ve onun rejiminin oynadığını bilmektedirler.

Ama daha önemlisi, 12 Eylül darbesi, **sınıfın hafızasına** yer etmiştir. Sınıfın hafızasına yer edecek çaptaki bir olay kuşaktan kuşağa yaşar. Örneğin, bugünkü işçi-

ler arasında 15-16 Haziran'ı yaşamış olanların sayısı bir hayli azdır, hatta 1970 yılında işçi olarak olayları basın yayın araçlarından izlemiş olanların sayısı bile pek de fazla değildir. Ama 15-16 Haziran Direnişi sınıfın belleğine yer etmiştir. Bugün 18-19 yaşında olan işçiler o tarihte henüz doğmadıkları halde, geçmişte işçilerin sokağa çıkarak İstanbul'un caddelerine, meydanlarına indiklerini bilirler.

İşçi sınıfına, emekçi halka yöneltilmiş 12 Eylül faşizmi de böyledir. O esnada henüz bir çocuk olan, belki "ordu anarşi ve terörü önledi" diye televizyondan veya ailesinden duyduğu şekliyle uzun yıllar 12 Eylül askeri darbesini tasvip etmiş olan bugünkü genç işçi, hiç değilse birkaç yıldır 12 Eylül'ün işçilere ve emekçi yığınlara getirdiği terörün ve ekonomik yıkımın kimler adına olduğunu bilmektedir.

İşte, tek tek insanların hafızası nisyan ile malul olsa dahi, sınıfın hafızası kolay kolay unutmaz. Başarıları da unutmaz, acıları da, badireleri de.

Sürmekte olan işçi eylemleri bugün Özal'a ve 12 Eylül rejimine karşı ortak bir siyasal tutum içindedir, işçi haklarından ve demokrasiden yana politik bir içerik taşımaktadır, yarın ise daha ileri siyasal taleplere yönelmemesi için hiçbir nedenin bulunmadığı olağanüstü bir politik potansiyeli de ifade etmektedir.

Fakat şunu da belirtelim ki, andığımız politik faktöre rağmen, bu işçi eylemleri şu anda hak arama mücadelesidir ve ekonomik niteliklidir. Örneğin, dün pek çok Latin Amerika ülkesinde, Filipinler'de vb., bugün de Şili'de, Güney Kore'de cereyan eden ve doğrudan doğruya işbaşındaki diktatörlüğü devirmeyi hedefleyen işçi hareketleri gibi siyasal nitelikli değildir.

Öte yandan, sürmekte olan işçi hareketleri içinde solun değişik kesimlerinden işçiler bulunmakla ve aktif rol oynamakla birlikte bu eylemler solun hep birlikte ya da ayrı ayrı kümeleşmeler biçiminde yönlendirdiği hareketler değildir. Kendi üretim biriminde ya da sendika şubesinde öne çıkmış işçi liderleri hareketlerin başını çekmektedirler. Bu nedenle, açıkça ifade etmemiz gereken gerçeklerden birisi işçi hareketinin politik solun önünde gittiği, politik solun ise onları izlediğidir.

İşçi hareketi politik solu aşmıştır, sosyal demokrat merkezin zaten dışında seyretmektedir. (Yerli sosyal demokrasimiz ne zaman işçi eylemlerine öncülük ya da teşvikçilikte bulunmuştur ki, şimdi öyle bir harekete kalkışsın?) Dahası da hareket Türk-İş yönetiminin de iradesinin ve denetiminin ötesine geçmiştir. Şu kadarını bile söyleyebiliriz: Kimi sendika merkezleri dahi işçilerinin arkasından gitmektedirler. Eylemlerde inisiyatif çoğunlukla sendika taban birimlerinde ve bizzat iş yerlerindedir.

HALK DESTEĞİ

Yaşamakta olduğumuz işçi hareketinin en önemli ve yeni özelliklerinden birisi de işçi olmayan diğer emekçi kesimlerden olağanüstü bir destek ve tasvip bulmasıdır. 24 Ocak kararlarıyla başlayan ve 12 Eylül'le devam eden ekonomik politika geniş emekçi yığınlarının boğazındaki cendereyi her geçen gün daha da sıktığı gibi, önceden "orta halli" diye anılan, ya da "dar gelirli" sayılsa bile yaşam standartları yoksulluk sınırının altına düşmemiş bulunan kalabalık bir orta katman kitlesini de yoksullaştırmıştır. Kentlerde işçilerden ve yarı-proleterlerden sonra en fazla geçim sıkıntısı ve yokluk çeken bu kesimdir. Üstelik kent küçük burjuvazisinin nüfus içindeki oranı işçi ve yarı-proleterlerden de fazladır. Orta katmanların 12 Eylül ekonomisinden zarar gören geniş kesimleri açısından da bıçak kemiğe dayanmıştır. Çoğu durumlarda statükodan ve özellikle istikrardan yana kentli yığınlar işte bu kentli orta tabaka mensuplarıdır. Ne var ki, 12 Eylül ile birlikte anarşi önlendi, istikrar geldi diye memnun olan bu kesimden insanların önemli bir bölümü zaman içinde o politik istikrarın neye yaradığını —fakat asla kendilerine yaramadığını— görmüşlerdir. Böylece 12 Eylül öncesinde, ya da hatta geçtiğimiz birkaç yıl öncesine değin, sadece öğrenci eylemlerine veya sokak hareketlerine, kitle gösterilerine değil, işçilerin grev ve direnişlerine de "kargaşa" diye bakarlardı. Ne ki, onların da canı artık iyice yanmıştır ve böyle oturup beklemekle hiçbir hakkın elde edilemeyeceğini, ekonomik durumlarının da düzelmek ya da hatta aynı kalmak şöyle dursun daha da kötüye gideceğini kavramışlardır.

İşte böylesi bir toplum pisikolojisi içinde gelişmekte olan işçi hareketi, sadece destek ve tasvip bulmamakta, taktir bile toplamaktadır. Giderek daha geniş yığınlar mücadele etme gereğini artık kavramaktadırlar. Grevlerin, direnişlerin, gösteri yürüyüşlerin ve diğer çeşitli yığınsal eylemlerin hak arama mücadelesindeki en evrensel biçimler olduğunu anlamakta ve onları benimsemektedirler. İşçilerin taktir toplamalarının da nedeni budur. Eskiden kitle hareketlerinden uzak duran, kitle hareketi diye olsa olsa desteklediği partinin seçimden seçime düzenlediği —parti liderinin de geldiği— mitinge katılmayı anlayan, (kendi hakları için, ya da bir durumu protesto için, veya başka herhangi bir siyasal, ekonomik nedenle bugüne değin hiç kitle eylemine katılmamış) insanlar, bugün işçi eylemlerini benimsemektedirler.

Bu bakımdan hiç abartmadan belirtebiliriz ki, işçi hareketi somutta işçilerin eylemi olmakla birlikte **halklaşmıştır**, işçi olmayan geniş emekçi yığınların —özellikle kentli yığınların— gönlünü kazanmıştır, bu anlamda, bir halk hareketine dönüşmüştür. Eylemlerin sınıfsal anlamda da bir halk hareketine dönüşmesi işçilerin yanısıra diğer emekçi katmanlardan yığınların da kendi ekonomik hakları, demokratik talepleri ve genelde özgürlük hedefi için sokağa inmeleriyle gerçekleşecektir. Böyle bir yaygınlaşmanın da eli kulağındadır.

Açıkça bellidir ki, toplum hareketlenmekte, kitleler dalgalanmaktadır. İşçilere diğer emekçi katmanlardan yığınların da katılmalarıyla —**işte o zaman**— mesele ekonomik taleplerle hak arama mücadeleleri sınırını aşarak doğrudan doğruya siyasal bir nitelik kazanacak-

tır. Çünkü böylesine yaygın bir halk hareketi hiçbir şekilde salt sosyal bir olay olarak değerlendirilemez. O düzeye ulaşmış bir hareket her şeyden önce siyasal bir olaydır.

Öyle anlaşılıyor ki, gönderildiği halde hâlâ gitmemekte ayak direten Özal hükümeti ve onun temsil ettiği rejim ömrünü oksijen çadırında uzatmağa çabaladığı taktirde işçi hareketleri yukarıda değindiğimiz türden bir halk hareketine ebelik etmiş olacaktır.

Bugün yarım milyonu aşkın işçi sokaktadır, eylemdedir, direniştedir, grev ve boykottadır. Önümüzdeki günlerde —bayram sonrasında— bu rakamın bir milyona tırmanacağı ve onu aşacağı tahmin edilmektedir. Sadece bu dahi başlıbaşına bir halk hareketidir. Ne ki, diğer emekçi katmanların dinamik bölümlerinin de eyleme geçmesi halinde ülkemiz, tarihinde görülmedik ölçüde bir kitle mobilizasyonuna girmiş olacaktır. Toplumdaki demokratik bilincin vardığı bu düzey, demokratik yığın hareketleriyle eylemde kendini gösterirse ve gösterdiği ölçüde, gene geçmişte görülmedik ölçekte bir toplumsal demokratikleşme süreci yaşanacaktır. Bu hareketlenme, yavaşlama ve hızlanmalarla mevcut hükümetin bir an önce gönderilmesinde, gidinceye kadar da ona hükümet ettirilmemesinde, iktidarsız bir iktidar olarak her geçen gün daha da batağa saplanıp, daha da nefret toplamasında başlıca amil olma durumundadır.

Kısacası, toplumun üzerinden yakın zamanlarda kalkmağa başlayan ölü toprağı, bugün tümüyle kalkmıştır. Ayağa kalkan işçilerle ve halklaşmış işçi hareketiyle bu toprak kaldırılmıştır.

Böyle bir silkeniş ve ayağa kalkış bin tane sessiz sedasız seçimin getireceği demokratikleşmeden ve sosyal gelişmeden daha önemlidir, daha etkilidir.

Nitekim, tekelci çevreler de, onların basındaki kalemleri de telaşa kapılmışlardır. Seçimi kaybetmiş olan Özal'ın gitmemekte direnmesinin doğrudan halk hareketlerine yol açacağını, mevcut işçi eylemlerinin daha geniş emekçi yığınların katılacağı siyasal nitelikli hareketlere dönüşeceğini görerek çekinmektedirler. Bunu da açık açık yazmaktadırlar.

Çünkü onlar bilmektedirler ki, bugün hakkını kendi kitle gücüyle arayan işçi ya da emekçi, yarın siyasi talepleri için de aynı gücüne başvuracaktır, öbürgün ise kendi siyasal çıkarlarının nerede olduğunu daha iyi görerek yığınsal gücünü ve desteğini o siyasal tercihe yansıtacaktır.

HALK HAREKETİ VE POLİTİK SOL

Bütün bu gelişmeler işçi sınıfımız ve halkımız açısından, dolayısıyla toplumumuz ve ülkemiz açısından son derece sevindirici nitelikte.

Fakat politik sol nerede? Kuşkusuz ki, şu fabrikada, öteki fabrikada, bu sendikada, öbür mahallede. Hareketin ta içinde. Ama bu yanıtın yeterli olduğunu hiç birimiz iddia edemeyiz. Politik sol nerede? Yani sol, ülkenin **siyasal yaşamının** neresinde? Belki siyasal planda şu dergide, bu yayında, ama 55 milyon insanın gözü önünde inandırıcı, güven verici bir güç halinde mi? Asla!

Kendi birliğini ve birlikteliğini henüz gerçekleştirememiş bir durumda, bölük pörçük değişik kümelenmeler ya da gruplar halinde.

Siyasal arenada sol var. 60'lı yıllardan beri var. Faşizmin en karanlık yılları altında da vardı. Bugün onu gerilete gerilete açtığı mücadele alanında elbette var. Ama bu varlık, solun siyasal alanda birleşik ve etkili bir güç olduğu anlamına hiç gelmiyor.

Bugün soldaki yığınlar sosyal demokrasiden bir şey ummuyorlar. İstanbul işçileri, emekçileri —hareketlenmenin en dinamik kesimleri— Nurettin Sözen iyi belediye başkanlığı yapar, veya Erdal İnönü'ye başbakanlık yolunu açarsak kurtuluruz diye SHP'ye oy vermediler. 70'li yıllarda olduğu gibi "Umudumuz Ecevit" avazeleri de yok, Ecevit karizması da. Soldaki yığınlar sosyal demokrasinin solunda, yani sosyalist siyasal örgütlenme arayışı içindeler.

Bunun için de parti istiyorlar, birlik istiyorlar.

Kanunlarmış, yasaklarmış, Turgut Özal ile Adnan Kahveci 141-142'yi kaldırma sözü vermişlermiş de, sözlerini henüz tutmamışlarmış, onların sözlerini tutmalarını beklemek hakkımızmış... Bütün bunlar soldaki yığınlar için boş laflar. Özal'ın verdiği sözü tutmasını beklemek hakkından daha büyük haklarımız var. Özal'ın verdiği sözü —kaldı ki öyle bir söz vermiş değil, öyle bir angajmana girmiş değil— suratına çarparak kendi hakkımızı **ihkak-ı hak** yolundan gerçekleştirmek, ondan sonra da o yasaları kadük edip, yazılı metinler olarak da tarihin çöplüğüne atmak varken, ne diye Özal'dan verdiği sözü tutmasını bekleme hakkımızla kendimizi sınırlayalım?

İşçilere bunu anlatmak olası değildir. Evren'in ve Özal'ın grev yasakları da vardı, yürüyüş yasakları da vardı. Hani, onlar ne oldular?

İşçiler, "sana da, yasağına da" diye ayağa kalktılar, grev haklarını da, direniş haklarını da, eylem haklarını da, yürüyüş haklarını da ihkak-ı hak yolundan hayata geçirdiler.

İşçi sınıfı öncüyse sınıf olarak öncüdür ve öncülüğünü bu konuda kanıtlamıştır. Ama sınıfa öncülük iddiasıyla ve büyük etiketlerle yola çıkmış olanlar, sınıfı arkadan bile takip edememektedirler. Edebilecek olsalardı, hiç değilse işçiler kendi grev-direniş-eylem haklarını ihkak-ı hak ile nasıl elde ettiyse, onlar da kendi örgütlenme haklarını ihkak-ı hak ile elde etme yolunu tutarlardı. Hiç değilse sınıfı izlemiş olurlardı.

Ve bugün işçilere karşı konmuş grev-direniş-eylem yasaklarını tanımamış işçiler, yarın nasıl ki, demokratik bir grev ve toplu sözleşme yasasını da getirecek başlıca güç olacaklarsa, işçi sınıfının politik örgütlenmesi üzerindeki yasağı tanımayacak olanlar da, aynı şekilde o ihkak-ı hak yolundan gerçekleştirebilecekleri fiili durumun hukuki ifadesini günün birinde yazdırırlar.

Bu yapılmadığı müddetçe, "yasaklar var" diye rejimi Avrupa'ya şikâyet etmekle, ikide bir heyetler davet etmekle fazlaca bir şey ya-

(Devamı 11. sayfada)

"Turgut is not going!"

26 Mart seçimlerinde aldığı hezimetten sonra —kendisine bu denli kesin bir dille "git" dendiği halde— ayakta kalabileceğini sanan Turgut Özal kabine revizyonuyla makyaj yapabileceğini sandı. Bu revizyona bir de "güvenoylaması atraksiyonu" ekledi. (Bu atraksiyona İnönü ve Demirel de katıldılar. Görüşmelerin canlı yayınlanması sağlanınca yurttaşlara televizyondan bir saat seslenmeyi o denli önemsediler ki, gidip güvenoylaması tartışmalarına katıldılar. En doğrusu oylamayı da, görüşmeyi de boykot edip soytarıyı kendi milletvekilleriyle başbaşa bırakmaktı. DYP hiç değilse oylamaya katılmazken, SHP'liler oylamaya da katıldılar. SHP yönetimi "meşru zeminler" edebiyatına o denli alışmış ki, seçim sonuçlarına göre gayri meşru olan bir oylamayı meşru kabul etti, asıl meşruiyetin haklılık meşruiyeti olduğunu bir kez daha yok saydı.)

Turgut Özal, yeni-eski karışımı bakanlarıyla sözümona yeni kabinesinin başında 289 oyla Pirus zaferini perçinlemesine perçinledi ama, kendisinin koruma polisleri ve başbakanlık odacıları hariç onu başbakan yerine koyan kalmadı. Hatta koruma polisleri bile şimdilerde "acaba tayinimiz nereye çıkacak?" diye düşünüyor olmalılar.

Türkiye'nin Washington büyükelçisi, artık sabık görmeye başladığı başbakanı için Amerikalılara —daha sonra inkâr etse de— basının belirttiğine göre "he is going" demiş diye küplere binerek, kürsüden "Turgut is not going, he is coming" diye kükreyen Özal her geçen gün daha da maskaralaşarak cakalı-fiyakalı, hanedanlı-saltanatlı eski günlerini elemle, hasretle yadedip duruyordur. Çünkü kendisini kimsenin başbakan saymadığını herkesten fazla hissediyordur.

Aslına bakılırsa Turgut Özal hiç bir zaman sahici bir başbakan olamamıştı. Kendisini başbakan sanırken bile generallerin yanındaki hali, tavrı, tutumu, 12 Eylül öncesindeki müsteşar Özal'dan, ya da 12 Eylül sonrasındaki Konsey hükümetinin ekonomik işlere bakan başbakan yardımcısı Özal'dan farklı değildi. (12 Eylül'ün ilk günlerinde Demirel'i telefonla 2 kez aradığı için ikaz edilen koca başbakan yardımcısı Turgut Özal "bir daha tekerrür etmez" diyerek, sevgili ağabeyini bir daha aramayacak kadar şahsiyetli bir zattı. 1983'ten sonra başbakan olunca da generallerin önünde iki büklüm olarak şahsiyetliliğini kanıtlamaya devam etti!)

Özal 26 Mart seçimlerinden önce de hiçbir zaman bir başbakan gibi davranamamıştı, fakat 26 Mart'tan sonra çeyrek başbakan olarak dahi davranabilme olanağını kaybetti. Üstelik bu kez medet umacağı kimse de kalmamıştı. Askerlerin adına bunca yıl başbakanlık koltuğunda oturarak incir yapraklığı yapmıştı, şimdi ise halktan tokatı yiyince, askerler de ona arka çıkmıyorlardı. Hani şöyle bir imkân olsa da, zaman-zemin doğsa da generaller muhalefete muhtıra verseydiler, ya da sıkıyönetim ilan etseydiler, veya en iyisi Yunanistan Türkiye'ye savaş ilan etseydi, o zaman generallerin gölgesinde eski misyonuna bir süre daha devam edebilecekti. Kendini işbaşına getiren diğer güç IMF ve Washington da artık miyadı dolmuş bir memurla işlerini sürdürmek niyetinde değildi. Onların da Özal'ı ciddiye aldıkları yoktu.

Diğer müttefik liderlere gelince, Özal'ın uluslararası arenadaki en büyük savunucusu ve onun ekonomik başarılarının (!) hayranı Mrs. Thatcher da diplomatlarından bol bilgi almış, Demirel'i merak etmeye başlamıştı. Helmut Kohl'a gelince, o zaten Monaco-Galatasaray maçının gecesinde Özal'ı atlatarak istiskal etmiş, yani tavrını 26 Mart öncesinde almıştı... ilh. Kısacası, uluslararası planda da herkes Özal'a gidici gözüyle bakıyordu.

Yerli sermaye de artık Özal'ı gidici sayıyordu. Emrindeki bürokratları da öyle, milletvekillerinin hamhayalci birkaçı dışındakiler de. Basın zaten Özal'ın işinin bittiğini 26 Mart gecesinin ilerlediği saatlerde verdiği manşetlerle ilan etmişti.

Böylece, Türkiye'ye çağ atlatan, mucizeler yaratan sihirbaz Turgut Özal 26 Mart'tan sonra bir mucize daha yaratmış, başbakanlık koltuğuyla bir ilçe kaymakamlığı koltuğunu özdeşleştirmişti. O ilçe Yalova'ydı.

Peki bu denli zillet içinde bu adam ne hesabı güdüyordu? Önce hatırlamak gerekir ki, Özal'ın her yaptığında bir keramet aramaya gerek yok. Aranacak keramet ise anlaşılması zor olmayan bir takım hesaplar, hilebazlıklar... Seçimi izleyen ilk günlerde Özal çekilmezken, ABD'den medet umuyordu. Nitekim seçimin ertesi sabahı mahdum Ahmet Bey apar topar ABD'ye uçmuştu. Bu SOS çağrısına yanıt alamayan Özal, hezimetin şokunu atlatmayı hedefledi. Elindeki başlıca koz, bir erken seçimde Özalsız bir ANAP'ın yüzde 10 barajını bile geçemeyeceğini bilen milletvekillerinin "kaldığımız kadar kalalım, bu arada menfaat sağladığımız kadar sağlayalım" hesaplarıydı. Ne ki, seçimden sonra içine girilen atmosferde bu koz maça ikilisinden daha değerli değildi. Belki şimdilik iş görmüştü, fakat nereye kadar?

Özal şu anda diğer kozlarını bundan sonra açabileceğinin düşünü kurmakta. Örneğin seçim ekonomisi gütmek bunlardan biri. Ama geçen yıl bile enflasyonun yüzde 100'e yaklaştığı, 89'un zor yıl olduğu hatırlanırsa, izlenecek seçim ekonomisi seçimin ancak bu sonbaharda yapılmasına elverirdi. Bir dahaki hazirana ya da ekime kadar beklenecek olursa bunun siyasi faturası çok daha ağır olurdu.

Kaldı ki, bu yıl eylülde, ekimde erken seçime giderek seçimi 1987'de olduğu gibi alıp kaçırma düşünü bile ona kurdurtmayacak kadar tarımda kötü bir ürün yılı yaşanıyordu.

Böylece, kaderlerini Özal'a bağlamış olanlar ondan bir mucize ve keramet bekleyedursunlar, Özal'ın

yaptığı vakit kazanmak ve karşısına çıkabilecek fırsatları değerlendirmek umutsuzluğundan başka bir şey değildi. Özal'ın adamları ondan mucize beklerken, o da gaipten bir mucize bekliyordu.

Üstelik bir de işçi grevleri, yürüyüşleri, direnişleri dalga dalga yaygınlaşmaya ve toplumun gündeminin en öndeki maddesini oluşturmaya başlamıştı.

Tam bu sırada 1 Mayıs Özal'ın imdadına yetişti! Hah işte, Özal aradığı fırsatı bulmuştu. 1 Mayıs yasağında ısrar ederek devletin gücünü ve otoritesini ispat ederse, bu kendi hanesine yazılacaktı. Hem de, 1 Mayıs öncesinde gerginlik yaratırsa, kamuoyu bu gerginliğin suçlusu olarak 1 Mayıs'tan yana güçleri görecek, Özal'ın arkasında anarşistlere, komünistlere, bölücülere, Marx-Engels-Lenin portrelerine ve kızıl bayraklara karşı kenetlenecekti.

Nasıl olsa, birileri 1 Mayıs'ta yasağa rağmen ve yasağa karşı yürüyeceklerdi, gösteri yapacaklardı. Bu durumda, "12 Eylül öncesi" edebiyatı Özal'ın işine yarayacak, böylece 1 Mayıs çift katlı kaymaklı ekmek kadayıfı olacaktı.

Gerçek tıyneti bu kadar küçük hesaplardan fazlasına el vermeyecek çapsızlıktaki Özal, kurtarıcısı 1 Mayıs'a bu düşlerle girdi, ama silah geri tepti. Basın ve kamuoyu Özal'ın polislerinin silah kullanmasına büyük bir tepki gösterdi.

Böylece 1 Mayıs'tan devletin ve hükümetin otoritesini güçlendirerek, 12 Eylül öncesi umacısını hortlatarak çıkacağını uman Özal'ın kafasına bumerang dank diye iniverdi. Kamuoyu ve basın 1 Mayıs öncesinde gerginliği Özal'ın yarattığını, oysa izinli gösteri yapılabileceğini, kalabalığın üzerine ateş açılmasının ise hükümetin suçu ve bu gerginliğin eseri olduğunu, 1 Mayıs 1989'daki bu kargaşanın asıl sebebinin Özal'ın %21 oyla işbaşında kalmak istemesi olduğunu düşündü, dile getirdi.

Böylece, Özal bir eğik düzlemin bile üzerinde değildir. Eğik düzlemden ta dibe yuvarlanmıştır, iki elleriyle o kaygan zemine tutunarak kendini yukarı çekmek için çabalamaktadır.

Ama çabası nafiledir. Her attığı adım ayağına dolaşacaktır. Her geçen gün ona vakit kazandırmayacak, onu daha koyu bir bataklığa itecektir. Özal 26 Mart seçim sonuçlarının gereğini yerine getirmemekte direndikçe, halkın daha büyük nefret ve lanetini üzerinde toplayacaktır.

Onun giderken ayak sürümesini demokratik güçler çok isabetle değerlendirmelidirler. Şayet, genişlemekte olan ve daha şimdiden 500 bin işçiyi kucaklayan işçi eylemleri, diğer emekçi katmanların eylemleriyle birleştirilirse ve işçisiyle, aydınıyla, öğrencisiyle, köylüsüyle, esnafıyla, zanaatkârıyla, memuruyla, ev kadınıyla birkaç milyonluk bir kitle hem hak arama mücadelesi için, ama hem de doğrudan siyasal amaçlarla hükümet ve onun rejimine karşı harekete geçerse, işte o zaman gerçekten demokratikleşme başlayacaktır. İşte o zaman, bu halk hareketi sadece Özal'ı fiilen göndermekle kalmayacak, erken genel seçimde Demirel'in sandıktan çıkmasını önleyebilecek, önleyemese de, Demirel'in istediği gibi at koşturmasına, demokrasiyi kendi anti-demokratizmiyle yorumlayarak demokrasinin önünü bir süre tıkayabilmesine mani olacaktır.

Çünkü ancak böyle yığınsal mücadelelerle böyle güçlü bir halk hareketiyle kurulabildiği taktirde demokrasi demokrasi olur. Aksi halde, sandıktan sosyal demokrasi de çıksa, akibeti 1979 Ecevit'inden farklı olmaz. Yığınlar demokrasiye sahip çıktıkları, aktif olarak onu kurdukları ölçüde o demokrasi değerler ve kurumlar sistemi olarak şekillenebilir, onun hukuki yapısı en gelişkin haliyle demokratik halk eylemleriyle gerçekleşebilir.

İşte karşımızda değerlendirilmesi gereken fırsat budur. Ülkemiz böylesine bir gerçek demokratikleşmeye —yığınların aktivitesine dayalı demokratik kurumlaşmaya— nasıl olsa girecekti, muhtemelen seçimlerden sonra girecekti. (Çünkü Özal gittikten sonra gelecek olanlar yığınların ekonomik sorunlarını çözemeyecekler, demokratik haklar da kendiliğinden geri gelmeyecekti. Yığınlar kendi çıkarlarına, haklarına ve demokrasiye eninde sonunda kendileri sahip çıkacaklardı.)

Özal'ın çekip gitmemekte direnmesi, bu hareketlenmenin daha öne alınabilmesinin koşullarını ve başlangıcını doğurmuş bulunuyor.

Özal "gitmem de gitmem" diyor. Demek gönderildiğini henüz anlamadı. Şu halde onu gerektiği ve müstahak olduğu şekilde henüz gönderememişiz demektir. Şu halde gönderelim. Layığıyla gönderelim.

Bunun için de ona diyoruz ki, "gitme, kal", kal ki, göndermek nasıl olurmuş sana gösterelim. Biz de görelim. ■

Töb-Der Yöneticileri Beraat Etti

Töb-Der yöneticileri hakkında açılan davayı yürüten Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 15.3.1989 tarihinde verdiği beraat kararı, savcının temyiz etmemesi üzerine kesinleşti. Gültekin Gazioğlu ve 19 arkadaşı, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etme amacıyla komünizm ve bölücülük propagandası yapma iddiasının yasal unsurları bulunmadığı gerekçesiyle, beraat etti.

Töb-Der yöneticileri hakkında 12 Eylül 1980 darbesindenden sonra sıkıyönetim mahkemesinde dava açılmıştı. Sıkıyönetim mahkemesi, yakalanamayan sanıklar hakkındaki dosyaları tefrik etmiş, diğer sanıkları ise 5-15 yıl arasında değişen cezalara çarptırmıştı. Dosyası tefrik edilen sanıklar hakkındaki davaya sıkıyönetimin kalkmasından sonra bakan sivil mahkeme ise beraat kararı almıştır.

Bu durum "12 Eylül hukuku"nun niteliğini bir kez daha açığa vurmaktadır. Bazı Töb-Der yöneticileri "emir komuta zinciri" altında faaliyet yürüten askeri mahkemece ağır cezalara çarptırılmış ve bu cezalar infaz edilmişken, bazı yöneticiler sivil mahkemede beraat etmişlerdir. Mahkum olan sanıkların iadei muhakeme talebinde bulunmaları beklenmektedir. ■

1. Demokrasi Kurultayı Sonuç Yazanağı

Ankara'da 29-30 Nisan 1989 tarihlerinde yapılan 1. Demokrasi Kurultayı'nın "Sonuç Yazanağı"nın tam metni ile görüşmeler sonucu oluşturulan "Çalışma Programı"nın ana hatlarına sayfalarımızda yer veriyoruz. Belge niteliğindeki bu iki metnin demokrasi mücadelesi açısından taşıyacağı önem, gelecekte bu yönde atılacak somut adımlarla belirlenecek ve pekişecektir.

Değişik meslek alanlarından ve politik görüşlerden yaklaşık bin delegenin ve konuk konuşmacıların katılımıyla 29-30 Nisan 1989 tarihlerinde Ankara'da toplanan 1. Demokrasi Kurultayı, ülkemizde uzun yıllardan beri sürdürülen çabalara karşın demokratikleşme ve çağdaşlaşmanın henüz halkımızın layık olduğu düzeye ulaşamamış bulunduğunu üzüntüyle saptamıştır.

Özellikle 12 Eylül 1980 darbesinden sonra, uzun savaşımlar içinde kurulabilmiş demokratik kurumların da yıkıldığı, demokrasinin temel hak ve özgürlüklerin, hukukun üstünlüğünün, hak arama olanaklarının ortadan kaldırıldığı, bunların sonucunda da demokratik hakların kazanılması ve geliştirilmesi için ülkemizin artık yitirilecek zamanının kalmadığı vurgulanmıştır.

Ülkemizin içine düşürüldüğü durumdan bir an önce kurtulabilmesi ve demokratikleşmenin yaşama geçirilebilmesi için bugüne değin yürütülen savaşımı daha da geliştirmek amacıyla yapılan tartışmalar sonunda toplanan Kurultayımızın, demokrasi için yeni bir ulusal mutabakat arayışı süreci içinde, özel bir anlama sahip olduğu belirtilmiştir.

Demokrasi savaşımının, aydınlarla birlikte geniş yığınların, özellikle de emekçi kesimlerinin ve işçi sınıfının daha etkin katılımlarıyla giderek güçlenmekte olduğunun gözlenmesinin çalışmalarımıza itici bir güç kazandırdığı önemle kaydedilmiştir.

1. Demokrasi Kurultayı, hangi düşünce ve inanca bağlı olurlarsa olsunlar, demokrasiden, barış, bağımsızlık ve laiklikten yana bütün güçlerin mutabakatına sunulmak üzere aşağıda özetlenen görüş ve istemlerin kamuoyuna duyurulmasını kararlaştırmıştır:

• Kurultayımız öncelikle 1936'dan beri emekten yana sayısız insanı özgürlükten yoksun bırakan, demokratik ve kültürel gelişmemizi köstekleyen, sermayeci sınıfların emekçi yığınlar üzerindeki tahakkümünü daha da pekiştiren TCK'nın 141 ve 142. maddelerinin gecikilmeden kaldırılması istemini oybirliğiyle benimsemiştir. Bu arada laikliğin savunulması konusunda ortak bir titizlik içinde bulunulan Kurultayda çok sayıda delege TCK'nın 163. maddesinin de kaldırılmasının demokratik yaşamın ayrılmaz bir koşulu olduğunu dile getirmişler ve anılan maddenin de kaldırılması yönünde Kurultayda bir çoğunluk istenci oluşmuştur. Kurultayımıza salt bu sorunu tartışmak üzere, konuyla ilgili tüm kesimlerin katılacağı bir toplantı düzenlenmesi önerilmiştir.

• Kurultayda yapılan konuşmalarda, demokrasi ile militarizm arasındaki çelişkiye dikkat çekilmiş, militarizmin dış kaynakları üzerinde de durulmuştur. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra NATO ve ABD ile olan ilişkilerin pekiştirdiği, sürekli kıldığı militarist ögelerin soyut ve çarpık bir "devlet güvenliği tabusu" yarattığı ve bu ilişkilere koşut biçimde etkisini duyuran soğuk savaşçılığın demokrasinin gelişmesine karşıt bir rol oynadığı gerçeğinden hareketle, militarizmin temel haklara, özgürlüklere ve ulusal bağımsızlığa yönelen eylem ve tavırlarının kamuoyuna bir kez daha duyurulmasına karar verilmiştir. Bu arada Türk dış politikasının ve Türkiye'nin uluslararası bağlantı ve yükümlülüklerinin militarizmi besleyen unsurlardan arındırılması ve dış politikanın bağımsızlık temeline oturtulması gereği, demokrasinin yerleştirilebilmesi açısından özellikle vurgulanmıştır.

• Kurultayımız, amacı ne olursa olsun, kimler tarafından yapılırsa yapılsın, askeri darbelerin demokrasiyle bağdaşmadığını ve Türkiye'de demokratikleşme sürecini engellediğini bir kez daha ilan ve tescil etmiştir.

• Demokrasi savaşımının, bağımsızlık olgusunun yanısıra, ekonomik temellerden soyutlanamayacağı da Kurultayımızca saptanmıştır. Özellikle 80'li yıllarda dışa bağımlılığı artıran sosyo-ekonomik politikaların, yapay tüketim, dış, borç ve haksız edinimlerle oluşturduğu yapının bedelinin başta emekçiler olmak üzere, köylüler, esnaf ve zanaatkârlar ile ulusal sanayiciler üzerine yüklendiği, antidemokratik baskı ve düzenlemelerin bu yapının korunması için gündeme getirildiği belirtilmiştir. Bu durumda günün yakıcı sorunlarından biri olarak tüm çalışanlara, başta grev hakkı olmak üzere, sendikal hak ve özgürlüklerin eksiksiz verilmesi gereği dile getirilmiş, kapatılan sendikaların açılması ve 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak en kısa sürede yasallaşması istemi önemle vurgulanmıştır.

• Ülkemizde egemen sınıfların tabulaştırdığı Kürt sorununun özgürce tartışılmasını engelleyen yasaların kaldırılması Kurultayımızın ana istemlerinden biri olarak dile getirilmiştir.

• Kurultaya katılan delegeler yeni bir anayasanın gereğini vurgulamışlardır. Bu yeni anayasanın, siyasal partilerin, toplumsal sınıf ve katmanların ve benzeri öteki grupların uzlaşması sonucu oluşacak bir ortak bileşkenin temeli üzerinde yükselmesi zorunlu koşul olarak belirtilmiş, bu temelin olmazsa olmaz ögesini ise evrensel hak ve özgürlüklerin çağdaş bütününün oluşturması gereği benimsenmiştir. Kurultay, yeni anayasanın geniş bir katılım ile oluşturulabilmesi için öncelikle siyasal partilerin sivil ve ulusal uzlaşmaya dayalı yeni anayasa yönelik önerilerini seçimler-

den önce kamuoyuna sunmalarının gerekli olduğunu belirlemiştir. Bu arada, Kurultayımızın geleceğe yönelik sürekliliğini sağlayacak olan İzleme Komitesi'nin öncelikli görevlerinden birinin de yeni anayasa girişiminin temel çerçevesini oluşturacak ilkelerin çeşitli yörelerde, aydınlar arasında ve çeşitli meslek kuruluşlarıyla işçi sınıfının örgütlerinde yapılacak toplantılarda tartışılmasını sağlamak olduğu kararlaştırılmıştır. Buna göre, katılımı en geniş boyutlarda yaşama geçirecek yöntemlerin saptanıp uygulanması İzleme Komitesi'nin temel görevlerinin başında yer alacak, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla insanımızın özgürleştirilmesi bu doğrultudaki çalışmalarının yol göstericisi olacaktır.

• 12 Eylül, demokratik kurum, kural ve gelenekleri koyduğu yasaklarla ortadan kaldırdığı gibi, yaşama hakkıyla çalışma hakkına açıkça saldırmıştır. Bir yanda yüzlerce ölü ve kayıp, öte yanda güvenlik soruşturmaları ve çalışma hakkı elinden alınmış onbinlerce insan... Bu konu üzerinde de hassasiyetle duran Kurultayımız, bu sonuçlara ulaşırken dayanılan sözde hukuk ilkelerinin "12 Eylül hukuksuzluğu"nu yarattığını bir kez daha belirlemiştir. Kurultayımız, sözkonusu hukuksuzluğun silinip atılmasını demokrasiye geçişin en önemli adımı olarak gördüğünü açıklamayı temel bir görevi olarak kabul etmiştir.

• Özgürce eleştirisi yapılamayan kurumların yozlaşmasının ve giderek de demokrasinin karşısında aşılması gereken engellere dönüşmelerinin kaçınılmazlığı gözönüne alınarak, Türkiye'nin her alanda bir tabular ülkesi olmaktan çıkarılmasının demokratikleşmenin vazgeçilmez bir önkoşulu olduğu Kurultayımızca genel kabul görmüştür.

• Kurultayımız, devlet güvenlik güçlerinin asli görevlerini başta Parlamento olmak üzere yönetsel ve toplumsal denetim altında yerine getirilmelerinin sağlanmasını, bunun için de yetişme kaynaklarından başlayarak eğitimlerinin ulusal iradenin ve demokratik organların üstünlüğü ile hukuk devletine, insan haklarına ve demokrasiye koşulsuz saygı ilkelerine dayandırılmasını zorunlu gördüğünü ilan etmeyi kararlaştırmıştır.

• Bu arada MİT'in temel insan haklarını çiğneyen, kişilerin can, mal, çalışma ve onur güvenceleriyle oynayan keyfi ve hukuk dışı yaklaşımları üzerinde de durularak kamuoyunun aydınlatılmasının zorunluluğuna ve bütün bu olumsuzlukların ülke yaşamından tümüyle silinmesinin gereğine dikkat çekilmiştir.

• Hukuk ve yargı reformunun gerekliliği bu bağlamda da tartışılarak, yargının bağımsızlaştırılması, demokratikleşmesi ve çağdaşlaştırılmasının zorunluluğu saptanmıştır.

• Kurultayda, yaşam hakkının inkârı niteliğinde olan, caydırıcılığı bulunmayan çağdışı ölüm cezasının kaldırılması ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 6 No'lu Protokolün onaylanmasının talep edilmesinde görüş birliğine varılmıştır.

• Ülkemizde sorgulama ve cezalandırma yöntemi olarak kullanılan insanlık dışı işkenceye son verilmesi, Birleşmiş Milletler Örgütünce kabul edilen ve ülkemizce de onaylanan İşkenceye Karşı Sözleşme hükümlerinin bütünüyle uygulanması istemi vurgulanmıştır. Kurultayımız, bu arada, özellikle anılan sözleşmenin işkenceyle alınan ifadelerin kanıt olarak geçerli sayılamayacağı yolundaki hükmünün yargı organlarınca uygulanması çağrısında bulunmaktadır.

• Kurultay, işkencenin önlenmesi için de bir ek önlem olarak, gözaltı süresinin kısaltılmasını ve savunmanın gözaltı haliyle birlikte başlamasının temini için ilk sorgulamada avukatının sanığın yanında bulunabilmesinin sağlanmasını gerekli görmektedir.

• Türkiye'de doğal yargıç ilkesine aykırı, siyasi iktidara bağlı mahkemelerin işkence ile alınmış ifadelere de dayanarak verdikleri adaletsiz ve ağır cezaların gecikmeden bir genel af ilanını zorunlu kıldığı gerçeğinden hareket eden Kurultayımız, bunun için 1982 anayasasının "siyasal suçlar"ı af dışı bırakan 87. maddesinin derhal değiştirilerek olağanüstü yargılamanın doğurduğu adaletsiz sonuçlarını silinmesini istemeyi kararlaştırmıştır.

• Kurultayımız, cezaevlerindeki olumsuz uygulamaları şiddetle kınamayı temel görevi kabul etmiş, gözaltı yerleriyle cezaevlerindeki koşulların derhal uluslararası standart kurallara uyumlu hale getirilmesini önemle vurgulayarak talep etmeyi kararlaştırmıştır.

• Kurultayımız, özerk kurumların demokrasinin temel taşlarını oluşturduğu düşüncesinden hareketle, TRT, üniversiteler ve öteki bilim ve kültür kurumlarının özerklik güvencesine kavuşturulmasını gerekli gördüğünü belirtmektedir.

• Kurultayımız, eğitim ve öğrenimin her aşamada laik, çağdaş, demokratik ve bilimsel bir temele oturtulmasını, bu arada, yüksek öğrenim kurumlarında özgür araştırma ve bilimsel çalışmayı engelleyici bir baskı aracı olan YÖK sisteminin bir an önce kaldırılmasını ve bilim yaşamının bu sistemin tüm kalıntılarından arındırılmasını zorunlu gördüğünü açıklama kararı almıştır.

• Kurultayımız, kültür, düşün ve sanat yaşamıyla bütün iletişim araç ve kanallarının üzerine bir karabasan gibi çöken her türlü sansürün, yasakların, ürünleri yok etmeye kadar varan utanç verici eylemlerin karşısında olduğunu vurgulamış, bu barbarlığı kınayarak kültür yaşamımızdan tümüyle silinmesini temel bir talep olarak önermiştir.

• 1402 sayılı yasayla ya da başka mekanizmalar işletilerek kamudaki görevlerine keyfi bir biçimde son verilenlerin, özlük ve tazminat hakları saklı kalmak koşuluyla ve idareye hiç bir taktir hakkı bırakmayacak biçimde görevlerine geri döndürülmelerinin sağlanmasının demokratikleşmenin de temel bir unsurunu oluşturacağı düşüncesi Kurultayımızca önemle vurgulanmıştır.

• Kurultayımız, ayrıca, bugünkü yasalar açısından bile hiçbir dayanağı bulunmayan güvenlik soruşturması uygulamasına derhal son verilmesini gerekli görmektedir.

(Devamı 11. sayfada)

Demokrasi Kurultayı'nda Benimsenen Çalışma Programı

Aşağıda ana hatları sunulan, çalışma programı, 29-30 Nisan günlerinde Ankara'da toplanan "Demokrasi Kurultayı" tarafından görüşülmüş, katkılarla zenginleştirilerek oluşturulmuştur. Kurultay, programın, delegeler tarafından dile getirilen geniş mutabakat arayışlarına uygun biçimde yaşama geçirilmesini de vurgulamıştır. Çalışma programı kısa ve uzun vadeli faaliyetleri kapsayacak biçimde iki bölümden meydana gelmektedir.

KISA DÖNEMDE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ DÜŞÜNÜLEN FAALİYETLER

a) Türkiye'nin bütün yöreleri ve değişik toplum katmanlarıyla ilişkiler geliştirilerek, bir "demokrasi zinciri" oluşturulacaktır. Kuşkusuz ülkedeki demokratları kapsamayı amaçlayan bu çalışmada değişik siyasi ve dünya görüşlerinden demokrasi sevenler yer alacaktır. Bu zinciri ya da bir başka deyimle bağları geliştirmek, demokratları sürekli bilgilendirmek ve geleceğe yönelik kararlara katılmalarını sağlamak amacıyla bölgelerde ve toplumun değişik kesimlerinde dönemsel demokrasi toplantıları, açık oturumlar vb. gibi tartışma ortamı yaratacak, görüş alış-verişini sağlayacak faaliyetlere girişilecektir.

b) Kurultayda tartışılan konuları içeren "Kurultay Sonuç Belgesi", Cumhurbaşkanlığı makamına, TBMM başkanlığına, siyasi parti genel başkanlıklarına, demokratik kitle örgütlerine, sendikalara, meslek odalarına, bir mitingle de halka sunulacaktır.

c) Demokrasi savaşımının köşetaşını oluşturan konularda yapılacak toplantılar ve benzeri grişimlerle kamuoyunun sürekli olarak bilgilendirilmesi sağlanacaktır.

d) Yukarıda sıralanan kısa dönemli faaliyetlerde varılan aşamaları gözden geçirmek ve ileriye yönelik yeni kararların alınmasını sağlamak amacıyla güz aylarında daha geniş katılımlı, yığınsal bir kurultayın toplanması gerçekleştirilecektir.

e) Kısa ve uzun dönemde gerçekleştirilecek çalışmaların kesintisiz biçimde sürdürülmesi için bir "Demokrasiyi İzleme Komitesi" kurulacaktır.

UZUN DÖNEMLİ FAALİYETLER

Kurultayın çalışmaları sonucunda, ülkemizde, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü engelleyen yasakların, karmaşık ve çok olduğu, demokrasi savaşımının sürekli bir çalışmayı gerektirdiğini, demokrasi karşıtı güçlerin faaliyetlerinin devamlı şekilde izlenmesinin zorunlu olduğu noktasında düşün birliğine varılmıştır. Son aşamada bir "Demokrasi Araştırmalar Enstitüsü"nün kurulması düşünülmekle birlikte, böyle bir enstitünün yaşama geçirilmesinin zaman alacağı vurgulanarak, bu süre içerisinde "Demokrasi İzleme Komitesi"nin bu kuruluşa verilecek görevleri şimdiden yerine getirmesinin gereğine işaret edilmiştir.

Demokrasiyi izleme komitesinin uzun dönemli faaliyetleri için aşağıdaki alt grupları oluşturması uygun görülmüştür.

a) Demokratikleşme ile ilgili araştırmaları yapan ve sonuçlarını kamuoyuna duyurmakla yükümlü araştırma grubu. Bu grubun öncelikle Türkiye'deki antidemokratik yasaların, kararların bir dökümü yapması amaçlanmaktadır. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki engelleri ve yasakları araştıracak olan bu grup, öncelikle, değiştirilmesi gereken yasaları, yasa hükümlerini, kararnameleri ve diğer mevzuatı saptayıp, önerilerini geliştirecektir.

b) Demokrasiyi eksiksiz yaşama geçirmek amacıyla yeni bir anayasanın hazırlanmasının gündemde olduğunu belirten Kurultay, değişik siyasal görüşlerin ve toplum katmanlarının üzerinde mutabakata varabilecekleri bir çerçeveyi hazırlayacak bir alt-grubun oluşturulmasını uygun görmüştür. Bu altgrubun hazırlayacağı çerçevenin geniş biçimde tartışmaya açılması, böylece katılımın sağlanması düşüncesi de Kurultayda çoğunluğun eğilimi olarak belirmiştir.

c) Düşünce ve örgütlenme özgürlüklerine, geniş anlamıyla demokrasiye yönelik tüm karar ve eylemleri izleyecek, kamuoyuna anında bilgi verecek bir izleme grubunun teşkili. Bu grup başta Kutlu-Sargın davası olmak üzere tüm düşünce ve siyasi davaları izleyecek, gelişmeleri değerlendirerek, bu konudaki dayanışma ilkelerini oluşturarak eylem komitesine bilgi verecektir.

d) Düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün eksiksiz kazanımına ilişkin bütün eylem ve faaliyetlerin planlanacağı bir eylem komitesi oluşturulacaktır.

e) İletişim alt-grubu: Bu komite kamuoyunu oluşturma konusunda faaliyet gösterecek, diğer alt-grupların yapacağı çalışmaları yansıtacak, ilgili gruplara ve örgütlere bilgi verecektir. Bu grup ayrıca dönemsel bir "Demokrasiyi İzleme Bülteni" de çıkaracaktır.

f) Uluslararası benzer örgütlerle, özellikle insan hakları ve demokrasiye yönelik faaliyetleri bulunan komitelerle ilişkiler kuracak, onlara bilgi verecek ve yerine göre onlardan bilgiler aktaracak bir alt-grubun oluşturulması uygun görülmüştür.

g) İşçilere ve gençlere izleme komitesinin faaliyetlerini tanıtan, onların demokrasi savaşımına yönelik eylem ve kararlara katılımlarını sağlayacak alt-grupların mey-

(Devamı 11. sayfada)

Afganistan'a Müdahale Durmalıdır

Nisan 1988'de imzalanan Cenevre anlaşmasının ardından Sovyet birliklerinin Afganistan'dan geri çekilmesi bu ülkedeki sorunların çözümü ve aynı zamanda bölgesel bir sıcak savaş odağının bertaraf edilmesi yönünde bir demilitarizasyon sürecini ivmelendirmişti. Ne ki Cenevre anlaşmasına rağmen ABD başta olmak üzere Batı'nın Afganistan'ın içişlerine müdahaleden hiç de kolayca vazgeçmeye niyetli olmadığını geçen sürede yaşananlar gösterdi. Öyle ki insani sorunların dahi çözümü doğrultusunda hemen her adım ABD'nin ve de özellikle Pakistan'ın engellenmesiyle karşı karşıya kaldı.

Nisan 1978 Devrimi'nden bu yana yaşanan bağımsız, demokratik ve ilerici gelişme süreçleri ve kazanımları gözardı ederek, Sovyet birliklerinin çekilmesinden hemen sonra Afganistan'daki iktidarın ömrüne pay biçmeye başlayan Batı, kendince bu ömrü kısaltmak üzere en insanlık dışı yollara başvurmaktan geri durmadı. Birleşmiş Milletler'in yardım programının gerçekleştirilmesi sabote edilerek, Afgan halkı açlık tehlikesi ile karşı karşıya bırakıldı, ülke adeta bir ekonomik abluka altına alınmaya çalışıldı. Gıda maddeleri, ilaç ve yakacak sıkıntısı alabildiğine körüklenmek istendi ve böylece yıllardır süregelen çatışmanın tahribatı daha da koyulaştırdı. Afgan yönetimi bu türden dış müdahalelere rağmen iktidarını sürdürdü, iç siyasi sorunların çatışmaya başvurulmaksızın ve dış müdahale olmaksızın çözümlenmesi konusundaki ısrarlı tutumu giderek daha fazla destek bulmaya başladı. Örneğin kısa bir süre önce muhalefete mensup çeşitli gruplardan 65 bin kişinin hükümete karşı silahlı saldırıdan vazgeçerek anlaşma yolunu seçtiği açıklandı.

Afganistan'da siyasi çözümü engelleyen faktörlerin başında emperyalizmin Pakistan aracılığıyla gerçekleştirdiği müdahale gelmektedir. Cenevre anlaşması hükümlerine rağmen Pakistan'da Afgan karşıdevrimcilerin silahlı eğitimi sürdürülmekte, Pakistan istihbarat örgütünün katkısıyla bizzat Afganistan topraklarında çeşitli sabotaj eylemleri yapılmaktadır. Örneğin fanatik grupların sabotaj eylemlerinde Pakistan ve Suudi Arabistan'dan paralı askerlerin ve askeri danışmanların yer aldığı saptanmış bulunuyor.

Bu arada yine Pakistan'da sözde bir "geçici hükümet" kurulmuştur. Afganistan Demokratik Halk Partisi ile her türlü diyalogu reddeden bu sözde "geçici hükümet"te ne Afganistan'daki hükümete karşı olan tüm muhalefetin katılması, ne de ülkedeki etnik grupların gerçek anlamda temsili sözkonusudur. Afgan hükümetinin 1987 yılbaşından bu yana somut adımlar atarak önerdiği ve ülkede barışın bir an önce sağlanmasını isteyenleri tümüyle kapsayacak bir "ulusal uzlaşma" platformunu reddeden fanatik grupların bu adımı Batı tarafından dahi ciddiye alınmamıştır.

Diğer taraftan Peşaver'deki fanatik ittifakın kendisini yıllardır "özgürlük savaşçısı" olarak destekleyen Batı'nın başını ağrıtmaya başladığını da söylemek mümkün. Pakistan'ın Afganistan'ın içişlerine müdahalesi karşısında Afgan hükümetinin başvurusuyla yalnızca Nisan ayı içerisinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi en az yedi kez bu konuyu görüştü. Bu görüşmeler sırasında dünya kamuoyunu Afganistan'da olup bitenler konusunda gerçek anlamda bilgi sahibi edecek somut gerçekler sergilendi. Diğer taraftan ABD'nin de Cenevre anlaşmasındaki garantör sıfatına uymayacak biçimde uluslararası normları ihlâl ettiğine dikkat çekildi. Bununla birlikte Birleşmiş Milletler barış gücünün de fonksiyonunu tam olarak yerine getirme durumunda olmadığı gözleniyor.

Geçen yıl Nisan ayında bölgeye yollanan Mavi Berelilerin Kabil ve İslamabad'da yerleştiği ve çatışma bölgelerinin dışında, gelişmeleri yeterince izlemekten uzakta oldukları görülüyor. Mavi Bereliler esas olarak Sovyet birliklerinin geri çekilişini izlemek, tarafların birbirlerinin içişlerine müdahale etmemesini teminat altına almak ve nihayet Afgan mültecilerin ülkeye dönüşüne yardımcı olmak üzere bölgede bulunuyorlar. Sovyet birliklerinin geri çekilmesi Şubat ayı içerisinde tamamlandıktan bu yana Afganistan'a yönelik artan saldırılar karşısında Birleşmiş Milletler'in henüz aktif olarak devreye girmemesi de çözümü geciktirici bir diğer faktör.

Özellikle Celalabad çevresinde iki aydan fazla süren kanlı çarpışmaların ardından bir kere daha görülmüştür ki, Afgan yönetimi ülkenin toprak bütünlüğü ve bağımsızlığını korumak üzere gereken desteğe sahiptir ve ülkede kan dökülmesinden sorumlu olanlar doğrudan doğruya emperyalizm ve desteklediği fanatiklerdir. Batı'nın ve Pakistan'ın hesaplarının aksine subaylarının çoğu ADHP üyesi olan Afgan ordusu ve partililer başta olmak üzere yönetimi destekleyen halk kesimleri sabotaj ve saldırıları güçlü biçimde püskürtmektedir.

Cenevre anlaşmasının imzalanmasından bu yana geçen bir yılda, Afganistan'daki barışçı ve siyasi bir çözüm için Afgan hükümetinin ve garantör sıfatıyla Sovyetler Birliği'nin tüm yapıcı gayretlerine karşılık, emperyalizmin ülkenin içişlerine müdahaleye yönelik dayatmaları sonucu kan dökülmektedir. Cenevre anlaşması ile öngörüldüğü üzere Afganistan'ın bağımsız ve bağlantısız bir devlet olarak toprak bütünlüğünü koruma, sosyo-ekonomik gelişmesini ve siyasi sistemini özgürce belirleme hakkı tanınmalıdır. Görülüyor ki iç siyasi sorunların çözümü her türlü dış müdahalenin bir an önce sona erdirilmesi ve uluslararası planda siyasi çözümle yakından bağlantılıdır. Batı açısından 1978 Nisan Devrimi ile ortaya çıkan "Afganistan sorunu" artık sona ermeli, Afganistan'ın içişlerine yönelik emperyalist müdahale durmalıdır. ■

1. DEMOKRASİ KURULTAYI SONUÇ YAZANAĞI

(8. sayfadan devam)

• Kadın hareketinin demokrasi savaşımındaki saygın ve önemli yerini gözönüne alan Kurultayımız, özgür bir toplumun ancak eşit ve özgür bireyler temelinde kurulabileceğine olan inancıyla, toplumda ikincil konuma itilmiş kadınlarımızın yasal ve toplumsal açıdan eşitlik için yürüttükleri savaşımı içtenlikle benimsemiş, bu çabanın sadece kadınların bir görevi olmayıp, kadın-erkek tüm insanlar için bir yükümlülük olduğunun altını çizmiştir. Kurultay, ayrıca, kadınlara karşı ayrımcılığa son verilmesini öngören Birleşmiş Milletler kararlarının da tümüyle yaşama geçirilmesini talep etmektedir.

• 12 Eylül rejimi tarafından potansiyel suçlu gözüyle bakılan gençliğin iş, güvenli bir gelecek, eğitim ve siyasal yaşama etkin katılım ve özgürlük istemleri Kurultayımızca demokratikleşme savaşımının temel gerekleri arasında görülmüştür. Öğrenci gençlik üzerindeki polis, öğrenim kurumları ve yurt yönetimlerinin baskısının kaldırılması, öğrencilerin serbestçe dernek kurabilmelerinin sağlanması, Kurultayımızın temel istekleri arasında yer almaktadır.

• 1. Demokrasi Kurultayı yurtdışında yaşamakta olan üç milyonu aşkın yurttaşımızın durumunu da önemle dikkate almıştır. Kurultayımız, yurtdışındaki Türkiyeli toplumun bulundukları yerlerdeki saygın yerini alabilmesinin Türkiye'nin çağdaş, insan haklarına saygılı ve demokratik bir ülke olmasına bağlı bulunduğunun altını çizmiştir. Kurultay, bu yurttaşlarımızın da ülke geleceğinde söz sahibi olabilmesi için Türkiye'deki seçimlerde seçme ve seçilme hakkını kazanmalarının, oy haklarını bulundukları yerlerde kullanmalarının sağlanmasını zorunlu görmektedir.

• Politik görüşleri nedeniyle cezalandırılmak istenen ve bu nedenle yurtdışında yaşamak zorunda bırakılan yurttaşlarımızın ülkeye serbestçe dönmelerinin ve yurttaşlık haklarının tam güvenceye alınması Kurultayımızın temel istekleri arasında yer almaktadır. Bu güvencenin özellikle, politik göçmenlerin ülkeye döndüklerinde haklarında bir adli soruşturma varsa polis soruşturmasından geçirilmeden adli makamlar önüne çıkarılmaları ile sağlanabileceği üzerinde görüş birliğine varılmış, ancak politik göçmenlerin esas güvencesinin başta TCK'nın 140. maddesi olmak üzere antidemokratik hükümlerin kaldırılmasına, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün gerçekleştirilmesine bağlı olduğu da vurgulanmıştır.

• Uluslararası alanda barış ve yumuşamanın gelişmesinin her yerde olduğu gibi ülkemizde de demokrasinin yerleşmesine doğrudan katkıda bulunduğunu da gözönüne alan Kurultayımız, silahsızlanmayı, özellikle de nükleer silahların yeryüzünden silinmesini ve uluslararası ilişkilerde güç kullanmayı reddeden bir politik kültürün yerleşmesini insanlığın yaşamsal çıkarlarının temeli olarak saptamış, bu yöndeki çağrısını da kamuoyuna sunmayı görevi kabul etmiştir. ■

HALK HAREKETİ YÜKSELİRKEN

(4. sayfadan devam)

pılmış olmaz. Uzun yıllar sendikalar da öyle sendikal heyetler, parlamenter heyetler davet ederek işçi hakları konusunda hükümete baskı yapılmasını istediler. Hiçbir sonuç alamadılar. Ama günün birinde işçilerin canına tak etti ve ayağa kalkıp ben yasa ve yasak tanımıyorum dediler. Şevket Yılmaz ve ekibi de onların arkasından koşmaya başladılar.

141-142 ne zaman kalkacak, Özal mı kaldıracak yoksa seçimlerden sonraki dönemde mi kalkacak, ya da kalkacak mı, yarın kalkacak mı, ceza kalacak mı, yarıya mı inecek, cebir unsuru konularak mı kaldırılacak, tamamen mi kaldırılacak diye tartışmayı bir yana bırakıp, ihkak-ı hak yoluna gitmek gerekiyor. Ancak o durumda, 141-142'nin ilgası talebini geniş emekçi yığınların diğer ekonomik, demokratik, sosyal ve siyasal talepleriyle bütünleştirerek tüm bu amaçlar için etkin bir kitle gücü, daha da önemlisi büyük bir siyasal güç yaratmış oluruz.

Bu hakkımızı fiilen kullanmanın yolu da yasal Marksist parti çalışmalarını ve tartışmalarını ülke çapında başlatmaktan ve onbinlerce gönüllüyü bu çalışmalara ve tartışmalara bir an önce katmaktan geçer. ■

DEMOKRASİ KURULTAYI'NDA BENİMSENEN ÇALIŞMA PROGRAMI

(Baştarafı 9. sayfada)

dana getirilmesi de Kurultayca önerilmiştir.

Kurultay, Aziz Nesin, Sadun Aren, Sami Alptekin, Güngör Aydın, Tevfik Çavdar, Halit Çelenk, Cevat Geray, Haluk Gerger, Fatih Gümüş, Rasih Nuri İleri, Özcan Kesgeç, Varlık Özmenek ve Vecihi Tımuroğlu'ndan oluşan düzenleme kurulunu "Demokrasiyi İzleme Komitesi" olarak belirlemiş, komiteyi on iki yeni üyenin seçimi konusunda da yetkili kılmıştır. ■

ASYANIN DEĞİL, FAŞİZMİN ZİHNİYETİ

(Baştarafı 1. sayfada)

dan başlayarak— sahip çıkmasının son derece önemli göstergelerini vermektedir. Bu durum demokrasi mücadelesi açısından belirleyici nitelikte bir avantajdır. Şimdi yapılması gereken, bu avantajın somutlaştırılması, kalıcı kazanımlara dönüştürülmesi yönünde adımların atılmasıdır.

Önümüzdeki yıllarda, geniş kitleler kendi aktif ve kararlı tutumlarıyla demokratik ilkelere, insan haklarına —kendi haklarına— sahip çıktıkça, demokratik hak ve olanaklar eskiden olduğu gibi kısmen yukarıdan verilmiş olan ve gene yukarıdan geri alınan iğreti nitelikten çıkarak, kalıcı değerler ve kurumlar bütünlüğüne dönüşecektir. ■

Sovyetler Birliği'nden Yeni Bir Silahsızlanma Adımı

Sovyet devlet başkanı M.Gorbaçov, ABD Dışişleri Bakanı James Baker'la Mayıs ayı başında yaptığı görüşmede, Sovyetler'in yıl sonuna kadar Avrupa'nın doğusunda bulunan kısa menzilli füzelerinden beş yüzünü tek yanlı olarak geri çekme kararında olduğunu açıkladı. Gorbaçov ayrıca ABD'-nin benzeri bir adımı kabul etmesi halinde, Sovyetler Birliği'-nin müttefik ülkelerin topraklarındaki tüm nükleer cephaneliği 1989-91 yıllarında geri çekebileceğini de belirtti. Böylece orta menzilli iki kategori füzeden sonra 500 km.'den kısa menzilli füzelerin de azaltılması ve giderek ortadan kaldırılması konusunda ilk somut adım da Sovyetler Birliği tarafından atılmış oluyor. Bilindiği gibi kısa adıyla INF anlaşması olarak anılan ve Aralık 1987'de Gorbaçov'la Reagan arasında Washington zirvesinde imzalanan anlaşmayla, 500 ila 1000 km. menzilli nükleer füzelerin tümüyle yok edilmesi, yine 1000-5000 km. menzilli füzelerin de iki aşamada tasviyesi kararlaştırılmıştı. INF anlaşması tarafların elindeki nükleer başlıkların yalnızca %7 dolayında bir miktarını kapsadığı halde, daha başka nükleer silahların ve bu arada kısa menzilli füzelerin tasviyesinin de imkân dahilinde olduğunu vurgulayan son derece önemli bir adımı oluşturmuştu. Ve her şeyden önce de Sovyetler'in ısrarla vurgulayageldiği üzere nükleer silahsızlanmanın ve genel olarak silahsızlanma yolunda atılacak adımların e[illegible] olarak siyasi karar sorunu olduğunun altını çizmişti.

Orta menzilli nükleer füzelerin yok edilmesi yönündeki bu adım gerçekten de nükleer silahlanma kâbusu karşısında çıkış yolu arayan dünya ve özellikle Avrupa kamuoyunun geniş desteğini gördü. Bu adımın geliştirilmesi ve genişletilmesi talebi daha bir somutlandı. Bunun bir yansıması şu sıralarda NATO içerisinde büyük tartışmalara yol açan kısa menzilli nükleer füzelerle ilgili durumda görülüyor. Sovyetler'in kısa menzilli füzelerin de ortadan kaldırılmasını içeren "üçüncü sıfır" çözüm önerisine karşılık, ABD bu konuda görüşmelere başlamamakta ayak diretiyor ve bu arada "modernizasyon" adı altında Avrupa'ya yeni füzeler yığmayı planlıyor. Bu konuda Britanya'nın ABD'yi desteklemesine karşılık diğer Avrupa hükümetleri ve özellikle F.Almanya "modernizasyon" yerine bu füzelerle ilgili olarak NATO ve varşova Paktı arasında görüşmelerin yapılmasından yana. F.Alman hükümetinin bu tavrını belirleyen en önemli etken kuşkusuz kamuoyunun nükleer silahsızlanma isteğini açık seçik ortaya koymuş olması. Kamuoyu anketleri bu ülkede yaşayanların %80'inin Avrupa'-da nükleer silahların tamamen yok edilmesinden yana olduğunu gösteriyor. Doğu Batı arasında silahlı bir gerginlik halinde "en tehlikeli olan bölge" konumunda bulunmaktan dolayı F.Almanlar Avrupa'nın nükleer silahlandırılmasına aktif biçimde karşı koyuyorlar. Bonn'un "modernizasyon"a karşı çıkışı ve Britanya dışındaki diğer ülkelerin de kamuoyunun baskısıyla pek istekli olmaması NATO içinde yoğun tartışmalara yol açarken ABD'nin müttefiklerine karşı şantajcı dile başvurduğu gözleniyor.

Gorbaçov'un kısa menzilli nükleer füzelerin bir kısmının tek yanlı olarak geri çekileceği açıklamasının yanısıra, Sovyetler Birliği'nin Viyana'da yapılmakta olan konvansiyonel silahsızlanma görüşmeleri temelinde somut plan önerisi de açıkladı. 1996-1997 yılına kadar gerçekleştirilmesi öngörülen önerilerle Avrupa'da NATO ve Varşova Paktı'nın askeri birlik ve sayısında denklik sağlanması, bu doğrultuda her iki ittifakın Avrupa'-daki askeri personel sayısının 1 milyon 350 biner kişiye indirilmesi, taktik hava kuvetlerindeki savaş uçağı sayısının 1500'er, savaş helikopterlerinin 1700'er, tankların 20 biner, zırhlı piyade araçlarının 28 biner adet olarak sınırlandırılması vb. somut hedefler getiriliyor.

Sovyetler Birliği'nin yeni silahsızlanma önerileri gerçekte ülkemiz kamuoyunu özellikle ilgilendiriyor. NATO'nun daha kısa bir süre önce geliştirdiği Wintex 89 manevra planlarında hatırlanacağı üzere, Sovyetler'in Federal Almanya ve Türkiye'ye yönelik "konvansiyonel saldırı teorisi" piyasaya sürülmüştü. Bu sözde "saldırı"ya karşı NATO'nun F.Almanya ve Türkiye toprakları üzerinde atom silahları kullanması senaryoları hazırlanmıştı. Bu son örnek ülkemizde silahsızlanmanın bir "dış politika konusu" olmaya hapsedilmekten çıkarılıp, kitlelere malolmasının neden gerektiğini bir kere daha vurgulamaktadır. ■

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 13 46 • 4100 Duisburg 1 • F.Almanya • Fiyatı: 50 T.L.